

**МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА
ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА**

**Салмонелозата -
втората най-разпространена зооноза в ЕС за 2016 година**

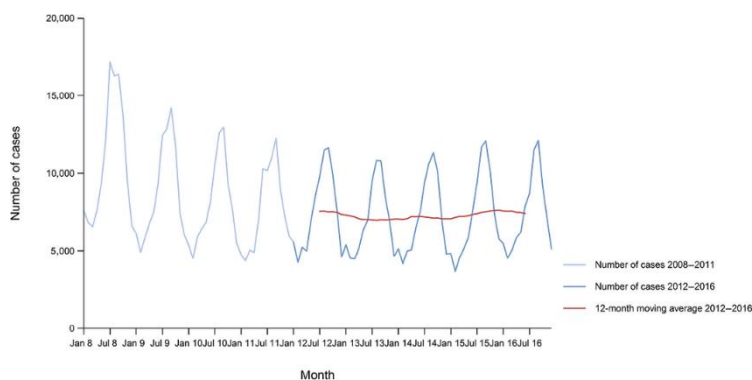
I. Салмонелози при хората

През 2016 г. **28 държави членки** са съобщили за **94 530** потвърдени случаи на салмонелоза, като **нивото на уведомяване** в ЕС е 20,4 случая на 100 000 жители, подобно на това от 2015 г. (20,9 на 100 000). Както и през предходната година, най-много случаи са съобщени от Чешката република (110 на 100 000) и Словакия (97,7 на 100 000), а най-малко от Гърция, Италия, Ирландия и Португалия ($\leq 6,8$ на 100 000). Значителният ръст в докладването от Естония (212,8%) се дължи на две основни огнища с голям брой заболели, едното от които не е свързано с храна (предаването е от човек на човек), докато в Полша (18,0%) ръстът се дължи на увеличение на броя на огнищата на *Salmonella*.

Съотношението между заболяванията, възникнали в държавите по докладване (местни случаи) и свързаните с пътувания в други държави (външни случаи), варира значително, като повечето от случаите са възникнали вътре в съюза (53,3% от заболелите са в ЕС; 6,8% са свързани с пътувания извън ЕС и 39,9% са с неизвестен произход). Най-много местни случаи (от 92,9% до 100%) са отчетени от Чешката република, Естония, Гърция, Унгария, Латвия, Литва, Малта, Нидерландия, Португалия, Румъния, Словакия и Испания. Както и през 2015 г. **три** скандинавски страни - Финландия, Швеция и Норвегия са докладвали за най-много случаи на салмонелози, свързани с пътувания на гражданите им. За 2016 г. най-често докладваните дестинации са Тайланд, Турция и Индия, следвани от две ДЧ - Испания и Гърция.

Установено е, че преобладават случаите на инфекции от салмонела **през летните месеци**.

Дванадесет държави (Австрия, Кипър, Дания, Естония, Финландия, Германия, Ирландия, Италия, Литва, Люксембург, Словения и Швеция) отчитат понижаване на заболеваемостта от 2008 г. до 2016 г., а четири държави членки (Дания, Финландия, Германия и Швеция) продължават да отчитат понижена заболеваемост и през последните 5 години (2012-2016 г.). За разлика от тях, в седем държави членки (Гърция, Малта, Полша, Португалия, Румъния, Словакия и Испания) се наблюдава статистически значимо увеличаване на заболеваемостта през 2012-2016 г.

Фигура 3. Разпространение на докладваните и потвърдени случаи на не-тифоидна салмонелоза в ЕС / ЕИП по месеци, 2012-2016 г.

Източник: Австрия, Кипър, Чешка Република, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Исландия, Ирландия, Италия, Литва, Люксембург, Латвия, Малта, Нидерландия, Норвегия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Испания, Швеция и Обединеното кралство.

Забележка: Белгия, България и Хърватска не са предоставили достатъчно подробни данни за да бъдат включени в анализа.

Четиринадесет ДЧ предоставят информация за **хоспитализирани** пациенти, които са общо **38,4%**, сходни с тези от 2015 г. Най-висок процент (77-92%) е отчетен от Кипър, Гърция, Литва, Португалия, Румъния и Обединеното кралство. Четири от тези държави (67%), същевременно съобщават за най-малко случаи на салмонелоза, което показва, че системите за наблюдение при тях установяват само по-тежките случаи. **Леталитетът** при салмонелозата е **0,25%**, като **11** държави членки са докладвали общо за **128** смъртни случаи, като е необходимо да се отбележи, че около **40%** (**51 случаи**) са съобщени от Обединеното кралство.

Данни за България. През 2016 г. са регистрирани **718** случаи на салмонелоза при хора, 1109 за 2015 г., 730 през 2014 г., 766 през 2013 г., 839 през 2012 г. и 924 през 2011 г. През същите години в **Гърция** броят на заразените хора е съответно – 735, 466, 349, 414, 404 и 471, а в **Румъния** – 1479, 1518, 1512, 1302, 698 и 989.

II. Salmonella в храните

➤ Наблюдение на данните, докладвани в съответствие с Регламент (ЕС) № 2073/2005¹

Както и през изминалите години, най-много несъответствия по отношение на критериите за безопасност за *Salmonella*, съгласно Регламент (ЕС) №2073/2005 са установени в „**месо, предназначено за консумация след топлинна обработка**“. Най-високо ниво на контаминация е установено в „**мляно месо и месни заготовки от птиче месо**“ (6,45% от единични проби и 6% от сборни проби), сходно със стойностите от 2015 г.

¹ Регламент (ЕС) № 2073/2005 на Комисията от 15 ноември 2005 г. относно микробиологичните критерии за храните, (ОВ L 338, 22.12.2005 г., стр.1)

Процентът на положителните партии варира от **3,24%** през 2014 г. до **6,00%** през 2016 г. , а съотношението на положителните единични проби за периода 2014-2016 г. варира от **6,32%** до **8,11%**.

От „**месни продукти от птиче месо, предназначени за консумация след топлинна обработка**“ - 3,4% от единичните проби не съответстват на изискванията, което надвишава стойностите от предходните две години. Несъответствия в партидни проби от тези продукти се установяват от 2014 г. нататък. При „**мляно месо и месни заготовки от месо, различно от домашни птици, предназначено за консумация след топлинна обработка**“, са установени малки разлики в сравнение с 2015 г.

При месни продукти, непретърпели термична обработка – в категория „**мляно месо и месни заготовки**“ - 0,2% от единичните проби не отговарят на изискванията, а всички партии отговарят, в сравнение с пълното съответствие на изпитваните единични и партидни проби през 2015 г. В **месните продукти**, непретърпели термична обработка 0,35% от единичните проби и 1,83% от партидите са позитивни за *Salmonella*, в сравнение със стойности 0,20% и 0,63% съответно, за 2015 г. **Не трябва да се пренебрегва фактът, че наличието на *Salmonella* в тази категория храни, е от съществено значение, поради вероятността за риск за човешкото здраве.**

При **живите двучерупчести мекотели и живите бодлокожи, ципести и гастроподи**, 2% от 199 единични проби са положителни за *Salmonella* през 2016 г., като партидите са съответстващи на изискванията, както и през 2014 г. и 2015 г.

Всички отчетени проби от партии **сухи храни за кърмачета и диетични храни за специални медицински цели**, мляко и суроватка на прах, непастъоризирани плодови и зеленчукови сокове (готови за консумация), са отговарящи на критериите за *Salmonella* през 2016 г.

Количеството на несъответстващите проби за другите категории храни е много малко, както в предишни години.

Наблюдавани са данни от **НАССР** - за съответствие на *Salmonella* в кланични трупове на свине, като критерий за хигиена на процеса. Установено е, че 16 държави членки са съобщили за общо **1,9%** положителни единични проби, в сравнение с **5,1%**, съобщени от 9 държави членки през 2015 г. Четири държави членки (България, Румъния, Италия и Словакия) са предоставили данни, събрани както от стопанските субекти в хранителната промишленост, така и от компетентния орган за официален контрол, като при всички случаи, повечето отчетени несъответствия са от програмите за официален контрол на компетентния орган.

Финландия, Швеция и Норвегия, които са страни със специални гаранции по отношение на *Salmonella* в кланични трупове на свине (съгласно Регламент (ЕС) № 853/2004)² са докладвали две положителни проби (0,02%) от изпитваните общо 10 354 трупове.

² Регламент (ЕО) № 853/2004 на Европейския Парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно определяне на специфични хигиенни правила за храните от животински произход (ОВ L 139, 30.4.2004 г., стр. 55)

➤ Установяване на *Salmonella* в храните

Месо от бройлери и продукти от него

За 2016 г., *Salmonella* е бил установена в **6,39 %** от изследваните 25 276 единици проби, като резултатите са сравними с 2015 г. Положителни за *Salmonella* са 0,27% от 1 093 единици готови за консумация храни - месни продукти от бройлери, тествани на ниво търговия на дребно или производство.

Пуешко месо и продукти от него

От общо взетите и изпитвани 4,250 проби от **прясно пуешко месо, 7,74%** са положителни за *Salmonella*, което е повече от 2015 г. Причината за това е, че две държави членки, които не са докладвали в предходната година, са съобщили за голям брой положителни проби, взети на ниво кланица. *Salmonella* е открита в 1 от 462 (0,22%) **готови за консумация продукти от пуешко месо**, като отново Унгария докладва - 47 % от всички изследвани проби от ДЧ. Общите резултати за 2016 г. са съпоставими с 2014 г. и 2015 г.

Свинско месо и продукти от него

В рамките на ЕС през **2016 г.**, са тествани общо 25 049 проби от **прясно свинско месо**, в **2,38 %** от които е установена *Salmonella*, което е съпоставимо с резултатите от 2015 г. Приблизително **70 %** от тези проби са тествани от три държави членки - Финландия, Нидерландия и Швеция. През 2016 г. **1,93%** от 8,641 тествани проби от **готови за консумация** - мляно месо, месни заготовки и месни продукти от свинско месо са положителни за *Salmonella*.

Говеждо месо и продукти от него

Данните за говеждо месо се основават на програмите за наблюдение, при които от пробите се взимат основно от кланиците. От **22 708** проби от **прясно говеждо месо**, тествани в държавите членки, **0,21%** са положителни. От изпитвани 1244 проби готови за консумация - мляно месо, месни заготовки и месни продукти от говеждо месо, **0,6%** са положителни за *Salmonella*.

Яйца и яйчни продукти

През 2016 г. общо **0,29%** от 5 782 изпитвани проби яйца са били положителни за *Salmonella*, като данните са сходни с тези от 2015 г.

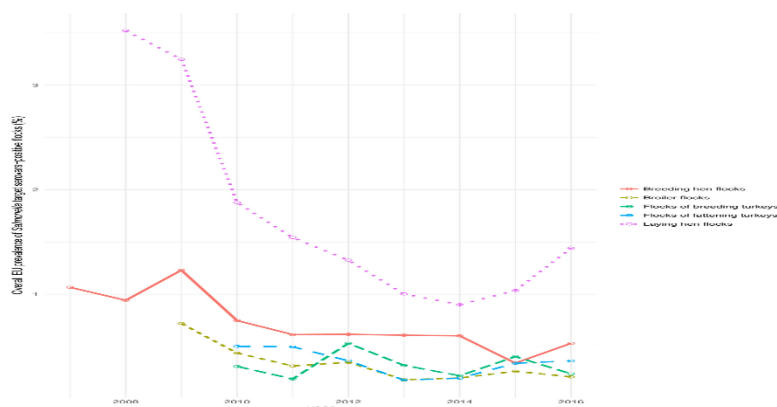
Други храни

От изпитваните 525 проби от **сушени семена 8 %** са положителни за *Salmonella*, което е установено главно при граничен контрол. От **675** изследвани проби от **покълнали семена**, е установена **една** положителна проба отчетена от Унгария. При изпитвани **2429** проби зеленчуци, не са установени несъответствия. Същото се отнася за **680** проби отчетени като „плодове и зеленчуци“.

По отношение на *Salmonella* в подправки и билки, от изследвани **1390** проби - **1,51%** са положителни за *Salmonella*. Около 50% от положителните проби са докладвани от Нидерландия при извършен граничен контрол.

III. Salmonella при животните

➤ Тенденции в разпространението на *Salmonella* в птичите стада

Фиг.13 Общо разпространение на целевите серовари на *Salmonella*, със значение за общественото здраве, в различни животински популации, по данни на всички докладвали ДЧ, 2007-2016 г.

На фигурата са отразени тенденциите в разпространението на целевите серовари на *Salmonella* в отделните птичи стада, от прилагането на Националните програми за надзор (НПН) в ЕС, за периода 2007-2016 г.

Развъдни стада на вида *Gallus Gallus*

Данните, използвани за определяне на тенденцията в разпространението на целевите и не-целевите серовари на *Salmonella* в развъдните стада на *Gallus Gallus*, за периода 2007-2016 г. са предоставени от 26 държави членки. Три ДЧ съобщават за пълно отсъствие на тези серовари в стадата им през целия наблюдаван период. Стойностите на целевите серовари на *Salmonella* (*S. Enteritidis*, *S. Typhimurium*, *S. Infantis*, *S. Virchow* и *S. Hadar*) в развъдните стада на *G. Gallus* намаляват значително от **1,12%** през 2007 г. до **0,32%** в 2016 г. Извършен е допълнителен анализ с акцент върху последните 5 години, за да се проучи обратната тенденция, установена през последните 2 години. Тенденцията в разпространението на *S. Enteritidis* е много сходно с описаното за другите целеви серовари.

Кокошки носачки

За кокошките носачки, са предоставени данни от всички държави членки за периода 2008-2016 г. , като няма такива, които да са отчетели пълно отсъствие на тези серовари в стадата им през целия наблюдаван период.

Стойностите на целевите серовари при кокошки носачки са **3,7%** през 2008 г. и намаляват до **0,8%** през 2014 г. След това нарастват до **0,9%** през 2015 г. и до **1,3%** през 2016 г. През последните 2 години различни страни (Хърватска, Чехия, Финландия, Франция, Германия, Полша, Естония) отчитат увеличение в разпространението на тези серовари на *Salmonella* при кокошки носачки. С изключение на данните от Полша тенденцията в ЕС не се променя.

Разпространението на *S. Enteritidis* при кокошките носачки е **3,1%** през 2008 г., намалява до **0,57%** през 2014 г. и след това се увеличава до **0,67%** през 2015 г. и до **1%** през 2016 г. Въпреки това увеличение, разпространението през 2016 г. не се различава значително в сравнение с 2015 г., но е различно от 2014 г. В същото време нараства броят на придобитите в ЕС инфекции **при хората**, причинени от *S. Enteritidis*, които явно следват аналогична тенденция. След рязък спад на заболяелите хора през 2013 г. в сравнение с 2012 г., се наблюдава увеличение през следващите години, което за някои ДЧ обикновено е придружено с увеличаване на броя на огнищата на *Salmonella*, отчетени през 2014 г. и следващите години.

Въпреки това, тези данни могат да се дължат частично на подобряване на ефективността и чувствителността на системата за наблюдение в някои държави членки с течение на времето, както и включването на данни от ДЧ, докладващи за първи път.

Бройлери

Всички държави членки са предоставили данни за разпространението на целевите серовари на *Salmonella* при бройлерите за периода 2009-2016 г. Само две от тях са докладвали за пълно отсъствие на тези серовари в стадата им през целия наблюдаван период. Стойностите на целевите серовари при бройлерите са **0,43%** през 2009 г., намаляват до **0,18%** през 2013 г. и остават непроменени до 2015 г. През 2016 г. разпространението намалява до **0,14%**, но не се различава значително от 2015 г.

Пуйки

Петнадесет държави членки са предоставили данни за разпространението на целевите серовари на *Salmonella* при **пуйки за разплод** за периода 2010-2016 г. Повечето от тях (девет) са докладвали за пълно отсъствие на тези серовари в стадата им през целия наблюдаван период. Останалите държави са докладвали периодично за някои положителни стада, което не дава възможност да се изчисли точната тенденция. Разпространението на целевите серовари на *Salmonella* в стадата на пуйки за разплод е около **0,2%** за целия период. Данни за разпространението на целевите серовари на *Salmonella* при **пуйки за угояване** за същия период са предоставени от 25 държави членки. Стойностите им са **0,4%** през 2010 г., намаляват до **0,21%** през 2014 г., запазват се през 2015 г., и през 2016 г. се увеличават до **0,28%**.

Данни за *Salmonella* при други видове животни

Три ДЧ (Естония, Латвия и Швеция) са съобщили данни за разпространението на *Salmonella* в стада на **патици и гъски** за 2016 г. От 44 стада, **4,6%** са били положителни за *Salmonella*, докато **2,3%** са били положителни за *S. Enteritidis* и / или *S. Typhimurium*.

Десет държави членки и една не-членка (Норвегия) са докладвали данни за разпространение на *Salmonella* при **свинете**. Общо, разпространението в стадата е 6,7% и 3,5% при отделните животни. По отношение на индивидуалните проби, **България**, Финландия, Швеция и Норвегия са докладвали за отсъствие на *Salmonella*, докато други държави (Дания, Германия, Словакия и Италия) са отчетели значително широко разпространение. Норвегия е съобщила за отсъствие на *Salmonella* в стадата.

Пробите от свинете са взети от животни за угояване и за разплод и се характеризират с големи различия при изпитваните матрици и схемите за вземане на проби.

При **говедата**, общото разпространение на *Salmonella* в стадата, е изчислено въз основа на данните, докладвани от седем ДЧ и две други държави (Исландия и Норвегия) и е 0,2% в стадата и 4,2% на ниво животни. Във Финландия, Словакия, Швеция, Исландия, Норвегия и Гърция не е установена *Salmonella*.

По отношение на програмите за контрол и вземане на проби са установени големи различия сред отчитащите страни.

IV. Salmonella spp. във фуражи

Общото разпространение на *Salmonella* във фуражи от животински и растителен произход през 2016 г. е 3,9% от 4,750 **проби**, докладвани от ДЧ. Установени са ниски нива на *Salmonella* в готовите комбинирани фуражи за всички видове животни: **1,2%** от 2,473 изпитвани проби фуражи за домашни птици; **1,0%** от 971 проби за говеда и **0,5%** от 1106 проби за свине.

V. Серовари на Salmonella

Серовари при хората

Информацията за отделните салмонелни серовари, установени **сред хората** е предоставена от 24 ДЧ. Както и в предходните години **трите най-често докладвани серовара за 2016 г. са - *S. Enteritidis*, *S. Typhimurium* и монофазна *S. Typhimurium*** (1,4, [5], 12:i:-), които са **70,3%** от 67,418 потвърдени случаи при хората с установен серовар. Делът на *S. Enteritidis* продължава да се увеличава в сравнение с 2014 г. и 2015 г., делът на *S. Typhimurium* намалява, докато **монофазна *S. Typhimurium* и *S. Infantis*** остават на същите нива, както през 2015 г. и 2014 г. Разпространението на *S. Stanley* през 2016 г. намалява до нивата от преди взрива през 2013 г. Сероварите - *S. Newport*, *S. Derby* и *S. Kentucky* изместват *S. Stenly* като 5-7 -ми най-често съобщавани серовари. Два "нови" серовара (*S. Bareilly* и *S. Weltevreden*) влизат в списъка на **топ 20** през 2016 г., и заменят *S. Oranienburg* и *S. Thompson*.

Серовари от храни и животни

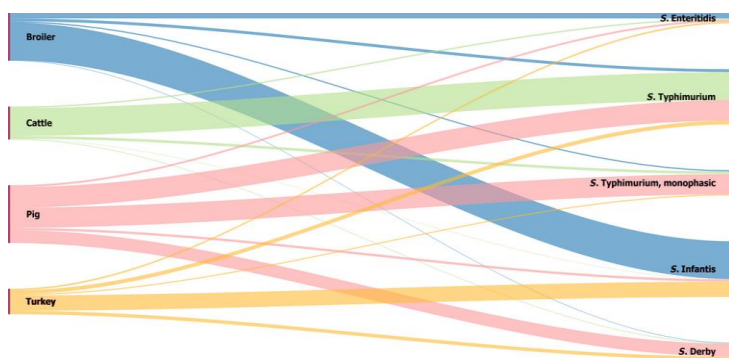
При извършените анализи на данните от *Salmonella* в храни и животни през 2016 г. петте най-докладвани серовара са както следва: *S. Enteritidis*, *S. Typhimurium*, **монофазна *S. Typhimurium*, *S. Infantis* и *S. Derby*.**

Всички докладвани данни за сероварите от храни и животни за 2016 г. са събрани от следните осем матрици: бройлери, месо от бройлери, пуйки, пуешко месо, свине, свинско месо, говеда и говеждо месо. Като се имат предвид данните за изолатите, докладвани от държавите членки от всички дейности по мониторинг, както и дали се отнасят за отделни животни, ята/стада, дали са единични или групови, са отчетени общо **11 976** типизирани салмонелни изолати от осемте матрици.

Съотношението на изолатите в низходящ ред е както следва: изолати от **бройлери** (49,6%), от **пуйки** (12,7%), от **говеда** (12,4%), от **месо от бройлери** (12,2%), от **свинско месо** (6,8%), от **свине** (4,4%), от **пуешко месо** (1,4%) и от **говеждо месо** (0,5%).

Най-често докладваният серовар е *S. Infantis* (36,3% от серотипизираните изолати), следван от *S. Typhimurium* (13,0%), *S. Enteritidis* (6,7%), *S. Dublin* (5,0%) и монофазна *S. Typhimurium* (4,9%).

Всички серовари, с изключение на *S. Dublin* са сред най-често установяваните в случаите при хората. Почти всички (97%) изолати от *S. Dublin* от говеда са отчетени от четири държави членки (Германия, Ирландия, Нидерландия и Обединеното кралство).

Фигура 17: Диаграма на Sankey - за разпределението на 5-те най-често докладвани серовари на *Salmonella*, свързани със салмонелози при хората в ЕС, от различни храни от животински произход и животни (бройлери, говеда, свине и пуйки), по източници, 2016 г.

Забележка: В лявата част на диаграмата са показани петте най-често докладвани серовари, от вътрешните за ЕС случаи на салмонелози при хората: *S. Infantis* (синьо), *S. Typhimurium* (зелено), *S. Enteritidis* (розово), монофазна *S. Typhimurium* (жълто) и *S. Derby* (виолетово). Данните за животни и храни от един източник са обединени. Категорията "бройлери" включва изолати от бройлери и месо от бройлери, "говеда" изолати от говеда и говеждо месо, "свине" от свине и свинско месо и "пуйки" от пуйки и пуешко месо. От дясната страна са отразени - 4-те източника (бройлери, говеда, свине и пуйки). Ширината на цветните ленти, свързващи източници и серовари е пропорционална на процента на изолиране на всеки серовар от всеки източник.

Целта на графиката е да покаже кои източници основно се свързват с най-разпространените серовари на *Salmonella* при хората, като изолатите от един и същи животински източник и храна са обединени.

Въпреки че *S. Enteritidis* основно се свързва с "бройлери" (87,0%) незначителен брой изолати са установени и от пуйки (7,2%), свине (4,2%) или говеда (1,6%). *S. Typhimurium* се установява във всички матрици, въпреки че преобладава при говеда (40,4%), свине (26,9%) и бройлери (25,5%). **Монофазна S. Typhimurium** се изолира от свине (61,9%), бройлери (26,9%), пуйки (6,1%) и говеда (5,1%), а *S. Derby* - съответно от свине (64,4%), пуйки (21,0%), бройлери (11,3%) и говеда (3,3%).

S. Infantis се изолира най-често от птици (бройлери (90,6%) и пуйки (8,1%)) и по-рядко от свине (1,2%) или говеда (0,1%).

VI. Обсъждане и изводи:

Салмонелозата остава втората най-разпространена зооноза при хората в ЕС, въпреки тенденцията за значително намаляване на случаите след 2008 г.

Независимо че през последните години (2012-2016 г.) тенденцията се стабилизира, броят на докладваните случаи и нивата на уведомление в ЕС леко се увеличават. По-голямата част от ДЧ съобщават за спад на заболеваемостта през 2008-2016 г., но в половината от тези държави нивата са стабилни, а отделни държави – докладват за почти двойно увеличение през 2012-2016 г. Възможно е това да се дължи отчасти на по-пълната отчетност и подобряване на наблюдението на салмонелозата в няколко държави, а също и да е частично отражение на евентуалното намаляване на фокуса за контрол на *Salmonella*.

Увеличението на случаите на салмонелозата се дължи главно на *S. Enteritidis*, която нараства много при хората в рамките на ЕС. Броят на случаите и делът на вторият най-често срещан серовар *S. Typhimurium* продължава да намалява през 2016 г. Взети заедно - *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium* (вкл. монофазният му щам) са причина за почти **80%** от случаите при хората в ЕС. През 2016 г. многонационалната епидемия от *S. Enteritidis*, свързана със замърсени яйца от Полша бе потвърдена в 14 страни от ЕС/ЕИП, като е много вероятно, тази епидемия да е възникнала през 2012 г. (EFSA и ECDC [2016 b](#); ECDC [2017a,b,c](#)). *S. Infantis* е четвъртият най-често съобщаван серовар както за вътрешните, така и за придобитите случаи в отделните държави. **Този серовар продължава да има голямо значение за човешкото здраве, поради факта, че при него се наблюдават високи нива на множествена лекарствена резистентност.**

S. Newport, *S. Derby* и *S. Kentucky* изпреварват *S. Stanley* (след епидемията причинена от *S. Stanley*, свързана с пуешко месо в няколко държави членки през 2011 г.) и са съответно петият, шестият и седмият от най-често докладваните серовари. Случаите причинени от *S. Stanley* достигат своя пик през 2012 г. и отново се увеличават през 2015 г., което предполага продължаваща циркулация на този серовар в хранителната верига до 2016 г. (ECDC, [2015](#)). *S. Newport*, предходният пети в топ пет, е изместен от *S. Derby*, сред случаите в ЕС. Петте най-често срещани серовари са придобити почти изцяло в ЕС, докато повече от всеки трети случай на *S. Newport*, е свързан с пътуване извън ЕС.

Нивото на докладване на салмонелозите при хората варира между ДЧ, отразявайки вариациите например в качеството, обхвата и тежестта на системите за наблюдение; практиките при вземане и изпитване на проби; разпространението на болестта в животинските популации; търговията с храни и животни между държавите членки и делът на случаите свързани с пътуване. **Разликата в националните системи за наблюдение** е отражение например на факта, че страните с най-ниска заболеваемост са били с най-висок процент на хоспитализация, което предполага, че системите за наблюдение в тези страни са насочени към най-тежките случаи.

По отношение на анализа за несъответствията с критериите безопасност за *Salmonella*, съгласно Регламент (ЕС) № 2073/2005 се наблюдават важни различия от

година на година. Въпреки че има известна степен на хармонизация по отношение на матриците на пробите и методите за анализ, други аспекти се тълкуват по различен начин между ДЧ. Поради това е трудно да се съпоставят данните от отделните държави членки и отчетените резултати трябва да се тълкуват с повишено внимание. За разлика от предишни години, когато сладоледът е най-често взиманата проба храна, през 2016 г. това са: **„мляно месо и месни заготовки от видове, различни от домашни птици, предназначени за консумация след термична обработка“ и „прясно птиче месо“.**

Най-съществени несъответствия са установени при „мляно месо и месни заготовки от птиче месо, предназначени за консумация след термична обработка“ и „месни продукти от домашни птици, предназначени за консумация след термична обработка“. От друга страна, процентът на несъответстващи проби от „прясно птиче месо“, за които *S. Enteritidis* и *S. Typhimurium* са критерии за безопасност на храните, е незначителен. Докладвани са някои несъответстващи проби от готови за консумация храни (ГКХ) – „мляно месо и месни заготовки“, „месни продукти“, „ГКХ съдържащи сурови яйца“.

През 2016 г., по-голямата част от държавите членки (с изключение на 5 от тях), са предоставили валидирани **данни** за съответствие с критерия за хигиена на процеса - за *Salmonella* в кланични трупове на свине, съгласно Регламент (ЕС) № 218/2014³. Съгласно данните предоставени от производителите в рамките на програмите за самоконтрол и тези, получени от компетентните органи, положителните проби за *Salmonella* съответно са 1,9% и 2,5%. Във всички случаи преобладава процентът на положителните за *Salmonella* проби, докладвани от компетентния орган. Както и в предишни години, *Salmonella* е **най-често изолирана в „птиче месо, предназначено за термична обработка“** преди консумация, което е предпоставка за заразяване на потребителите, свързано с кръстосано замърсяване или неправилна обработка на заразено месо.

С най-голяма вероятност за заразяване със *Salmonella* - е „мляно месо и месни заготовки от бройлери и пуйки“. Въпреки това, превалентността в готово за консумация **птиче месо** е много по - ниска, като в същото време това представлява непосредствен риск за потребителите, поради невъзможността да бъдат приложени по-нататъшни стъпки за минимизиране на риска преди консумация. В допълнение, *Salmonella* се среща рядко в яйца за консумация, в продукти от растителен произход и в покълнали семена. Този патоген е установен в **1,2%** от изпитваните пробите фураж за домашни птици. Това определя фуражите като важен източник за инфекция на птиците и впоследствие за потребителя, въпреки че доминиращите серовари на *Salmonella* открити при хората, рядко се установяват в храни за животни, особено в комбинирани фуражи.

По отношение на *Salmonella* **при животните**, както и през предходните години, разпространението на целеви серовари на *Salmonella* като цяло намалява или се запазва на стабилни нива за всички категории птици включени в Националните програми за надзор, с изключение на кокошките носачки. При тях нараства броя на положителните стада по отношение на целевите серовари и особено за *S. Enteritidis*, след дълъг период

³ Регламент (ЕС) № 218/2014 на Комисията от 7 март 2014 година за изменение на приложенията към регламенти (ЕО) № 853/2004 и (ЕО) № 854/2004 на Европейския парламент и на Съвета и към Регламент (ЕО) № 2074/2005 на Комисията (ОВ L 69, 8.3.2014г., стр. 95—98)

на документирано намаление. Това е характерно за различни държави, и особено за няколко от тях. В тази връзка, Полша до момента не успява да постигне съответствието за целевите серовари при кокошки носачки, и по този начин играе важна роля за многонационалната епидемия от *S. Enteritidis*, която засегна няколко ДЧ (ECDC, 2016, [2017a,b,c](#)). Заедно с избухването на тези взривове от *S. Enteritidis*, данни от наблюдението сочат към спад на салмонелозата при хора и домашни птици в ЕС. Това обуславя необходимостта от допълнителни междусекторни проучвания .

Представените в доклада данни предполагат, че е от основно значение да не се подценява потенциалният риск, породен от *S. Enteritidis* особено при кокошки носачки, тъй като всяко влошаване на управлението на риска може да има пряк негативен ефект върху контрола на салмонелозите при хората.

В тази връзка – да се избягва преждевременното намаляване на ефективните мерки за контрол, прилагани към днешна дата във фермите за кокошки носачки, в частност изпълнението на програмите за ваксинация, както и прилагането на строг контрол на хигиената в стопанството.

Подобряването на биосигурността във фермите и ефективната ваксинация на стадата, като пряк резултат от прилагането на програмите за контрол, най-вероятно са довели до намаляване на разпространението на *Salmonella* в стадата. А това може да е предизвикателство за идентифицирането на положителните стада, което също е затруднено поради ограничените методи за лабораторно изпитване (EFSA, [2014a](#) , [b](#)). При установяване на положителни стада, особено в големи държави износителки, намаляването на ефективността на програмите за ваксинация в някои държави членки, както и намаляване на контрола на хигиената във фермите, за да се намалят разходите - може да доведат до нарастващо разпространение на тази зооноза.

Въпреки увеличението на *S. Enteritidis* в стадата на кокошки носачки на ниво ЕС, както и документираните многонационални взривове при хората, свързани с яйца и с този серовар (ECDC, 2016, [2017a,b,c](#)), броят на положителните за *Salmonella* яйца, както и броят на изолираните серовари от тях, остават много ниски, както и в предходните години. Тази констатация може да се дължи на факта, че положителните за *Salmonella* кокошки стада произвеждат малък брой заразени яйца. Поради слабото разпространение на индивидуално замърсени яйца, трябва да бъдат тествани голям брой яйца за откриване на *Salmonella* и за да се получи реална стойност за степента на замърсяването им (Carrique-Mas and Davies, [2008](#)). Независимо че разпространението на *Salmonella* в яйца и яйчни продукти обикновено е малко, броят на засегнатите хора, може да бъде голям, защото яйцата често се използват за производство на комбинирани ястия, които не са добре термично обработени или съхранени (ЕОБХ, [2014 a,b](#)) .

Източник:

The European Union summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks in 2016, First published: 12 December 2017, DOI:10.2903/j.efsa.2017.5077, EFSA Journal 2017;15(12):5077 [228 pp.], European Food Safety Authority, European Centre for Disease Prevention and Control , <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5077>

Изготвил: Д-р Дора Петлова, главен експерт

Дирекция „Комуникация на риска, обучение и Контактен център“, ЦОРХВ
26.02.2018 г.